

DEJAN STOJILJKOVIĆ

Neonski bluz

■ Laguna ■

Copyright © 2020, Dejan Stojiljković
Cover photography © Mike Kniec

Copyright © 2020 ovog izdanja, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Neonski bluz

Sadržaj

Žuti šafran	9
Duboko i hladno	36
Nema hrabrosti	65
Iza čudesnog zida	81
<i>Subway Story</i>	92
Zaslepljen suncem	99
Preboleti Mančester	103
Druga strana ponoći	115
Neonski bluz	145
D'Artanjanova smrt	176
Beleška autora	183
<i>O autoru</i>	191

ŽUTI ŠAFRAN

Od Aventina, preko Palatina, do Celijana i Servijevog zida tišina pokriva Rim poput nevidljive zavese. Ništa ne remeti tu savršenu zimsku noć, sveštenici u hramovima mole se u sebi, stražari na gradskim zidinama dremaju, trgovci psuju sebi u bradu dok čekaju da ih propuste kroz veliku gradsku kapiju, čak su i kurve tihe u svojim vučjim jazbinama, jer i sam Prijap, njihov bog zaštitnik, spava ove noći.

Ali zato je taj mišićavi momak sa znakom legije ispod desnog ramena više nego glasan. Na svaki ubod sečivom koji mu zadaje mučitelj, on odgovara grlenim krikom. I taj krik se čuje pet ulica niže, plaši lopove i usnulu gospodu.

Strah je dobar..., misli Gnej Domicije Akvila dok sedi za stolom i ljušti jabuku vojničkim nožem.

Strah je taj koji donosi red, a ne zakoni. Strah je taj koji tera vojnika da ostane u stroju mirno, a ne kruta vojnička disciplina. Strah goni jednog gladijatora da ubije drugog, a ne želja za slavom i slobodom. Strah održava carstvo, jer podanik koji se ne plaši koliko sutra će vladaru sjuriti sečivo među rebra.

Uplašen čovek, znaju to carevi i senatori, bude kao glina od koje umešni grnčari prave šta god žele. A šta je dobar vladar nego čovek veštih ruku, koji od svog naroda stvara državu po svojoj volji i svom naumu? Dobar vladar i jeste poput grnčara, on daje državi oblik i svrhu. A država? To je naprosto skupina ljudi koji se plaše da sutra ne postanu robovi, da im kuća i pokućstvo ne izgore u požaru, da im varvari ne siluju žene, sestre i majke, da cezar ne podigne porez ili odluči da pobije sve imućne ljude kako bi im preoteo bogatstvo i imanje...

Država, dakle, pronicao je Akvila, to su ljudi sjedinjeni u jednom strahu.

A strah jeste dobar, jer mladog čoveka legije što go visi s metalnih veriga na plafonu tamnice jedino on vezuje za stvaran svet oko njega. Postoji njegovo izmučeno telo, njegov mučitelj i ta užasna bojazan da će mu oštrica ponovo zaseći meso i kožu.

Postoji i to pitanje koje mu se uporno postavlja čitave noći, a na koje on uporno odbija da odgovori.

„Ko je taj sveštenik Valentin?“

Akvila je već na ivici strpljenja, nož se propisno istupio, a u pletenoj korpi na stolu više nema jabuka.

„Zašto štitiš tog čoveka?“, pita svog sužnja.

„Zato...“, odgovara ovaj kroz slomljene zube i rasečene krvave usne, bojeći tako svoje reči purpurom i nagoveštajem bliske smrti. „Zato što mi je obećao...“

Akvila zainteresovano podiže obrve.

„Šta? Šta ti je obećao?“

„Večni život.“

„Večni život? Postoji samo jedan život, sinko... Ovaj koji ćeš ubrzo izgubiti. Ali dobro... Svako neka veruje u šta hoće. Neko veruje u Jupitera i Junonu, neko se klanja

Marsu, neko veruje da ume da namesti kocke pa ostane bez prstiju, robovi veruju da će jednoga dana postati slobodni ljudi... Šljam iz Aventina da će dobiti veće sledovanje žita... A ti, eto... Ti veruješ u tog tvog... *Hrista*.“

Legionar se ne oglasi i mučitelj pođe da ga dalje obrađuje, ali Akvila mu dade znak rukom da prestane.

Odloži nož i jabuku u stranu, ustade i priđe legionaru.

„Sve ovo može da prestane... sad i odmah... Samo treba da mi kažeš ko je taj hrišćanski sveštenik i gde mogu da ga nađem.“

„Kako... Kako ne shvataš...“, promrmlja legionar glasom napuklim od bola. „Valentin... On se ne krije.“

„Ne krije se?“

„Zašto... Zašto bi se krio neko koga oba... obasjava svetlo jedinog Boga?“

Akvila rezignirano uzdahnu. Nije imalo svrhe dalje postavljati pitanja. Od ovog momka neće dobiti odgovor koji traži. Zato se naže ka njemu i šapnu mu na uvo: „O da, živećeš večno, gnjido hrišćanska... U Tartaru, gde će ti gavrani isključati oči i džigericu...“

Zatim dade znak mučitelju da završi s poslom.

Ovaj rutinski preseče žrtvi venu na vratu i dok je krv isticala iz nesrećnog vojnika i curila na pod tamnice, Gnej Domicije Akvila, pretorijanski prefekt i verni sluga cezara Marka Aurelija Klaudija, već je bio krenuo svom domu.

Da je njegov glas mogao da pređe Falarion, mrtvi hrišćanin bi ga mogao čuti kako prezrivo frkće:

„Prokleti fanatici!“

Kraj prozora sedi Cecilija Domicija Prima, šaka blago položenih na gola kolena. Zora sviće iznad Večnog grada,

meki purpur ogleda se u njenim mrtvim zenicama, ali ona ne može da ga vidi. Davno je naučila da to prihvati kao nešto neminovno, sudbinsko. Kao što rob prihvata svoju neslobodu, gladijator smrt u areni a senator da nikad ne može biti pošten čovek.

Cecilija je slepa od rođenja.

Njen svet su zvukovi u potpunom mraku. Crnilo koje zveči. Ponekad rečima, ponekad nerazumljivim glasovima, ponekad tišinom.

Cecilija živi u raskoši koju joj je omogućio njen otac. U kući koju je stekao njen otac. I u kojoj je pre mnogo godina umrla njena majka. Ima robinje koje je otac kupio na pijaci samo za nju. I mnogo knjiga. Koje je takođe platio otac. I koje ona ne može da pročita.

Ona može da oseti latice cveta i njegov miris, ali ne zna kakvog je oblika i boje. Žuto, plavo, zeleno, tirkizno, purpurno... To su za nju samo reči koje ne označavaju ništa. I koje takođe zveče u tom mraku. Poput novca na kome je ukovan lik cezara.

Na stolu iza nje bio je doručak koji je donela robinja.

Masline, mleko i svež hleb od aleksandrijskog žita.

Masline su bile španske i mirisale su teško i oporo. Robinja je mirisala na muškarca s kojim je noćas vodila ljubav. Sa one strane prozora Rim je vonjao na ljude i životinje. Zadah đubreta mešao se sa smradom volovskog i ljudskog izmeta. Sa ulice, gde su bile nanizane kožarske radnje, dopirao je smrad urina kojim se omekšavala koža. Cecilija je u svemu tome osetila i oštru aromu uglja, kojim su se snabdevale kovačnice, dve ulice niže.

To je bio njen Rim. Njen svet. Splet mirisa i zvukova. Ne prođe ni dan a da se ne zapita kako bi joj izgledao taj svet da kojim slučajem ili milošću bogova može da ga

obujmi svojim mrtvim pogledom. I da te oči nisu tek zgasli ugarci na njenom licu, za koje nije sigurna kako izgleda.

Njen otac, plećati pretorijanski prefekt, ušao je u sobu gotovo bez šuma. Kao da se prikrada. Ali ona ga je svejedno čula. I osetila bakreni miris krvi.

U jedno je bila sigurna – ta krv nije bila njegova.

„Kako si jutros, kćeri moja?“ , upita Akvila.

„Isto kao juče. Isto kao što ću biti sutra“, reče Cecilija ravnim glasom. „A kako si ti, oče?“

„Ja... Dobro, dobro... Imali smo neku malu... pometnju... na poslu. Ali smo to brzo rešili.“

„Opet si morao nekog da ubiješ?“

Akvila začuta za tren. Nije bilo prvi put da mu kći postavlja ovakvo pitanje. Pokušavao je godinama da se navikne na tu njenu intuiciju slepe osobe, ali mu nije išlo. Uvek bi osetio kako ga to pitanje probada tamo gde ga najviše boli. Opet, on je bio čovek legije, on je morao da ubija. I njegova kći jedinica je to odlično znala. Pitao se, ali samo u sebi, ne usuđujući se da to pitanje postavi glasno, da li Cecilija naslućuje još nešto više i dalje od te njegove dužnosti cesarovog čuvara. Da li u mraku u kome živi svih ovih šesnaest godina, otkad ju je na svet donela majka što je umrla odmah po porođaju, postoji slutnja o tome ko je njen otac zapravo? I da li ta slutnja s vremenom dobija oblik i punoću, kao što jabuka zri na drvetu?

„Ti znaš, dušo... da je to...“

„Tvoj posao. Znam.“

Akvila zausti da kaže nešto, ali ga Cecilija prekinu:

„Oče...“

„Da, kćeri?“

„Čitaj mi Katula. Onu pesmu o vrapcu.“

Akvila priđe polici i uze jedan svitak sa nje. Otvori ga i poče da čita:

„Vrapče, ljubimče moje dragane, s tobom se igra, tebe drži na krilu, tebi pruža vrh prsta da ključaš i time te izaziva da ga sve više ključaš. Dopada ti se, ne znam zbog čega, da zbijaš ugodnu šalu s mojom draganom. To je melem njenog bola. Uveren sam da bi mi se tada smanjio žarki ogranj, kada bih mogao s tobom da se igram, kao što to ona čini, i tužna srca da ublažim bol. Tako bi mi bilo prijatno kao živahnoj devojci – kako pričaju – zlatna jabuka, koja joj je pojas, dugo vremena vezan, drešila.“*

Akvila začuta na tren, pa nastavi.

„Plaćite, bogovi ljubavi i čežnje, i koliko god vas je ljudi, što imate smisla za lepo i nežno! Vrabac moje dragane je umro, vrabac, ljubimac moje dragane; on koga je ona više volela od svojih... od svojih... očiju.“

Cecilija malo nakrivi glavu, kao da želi bolje da čuje stihove, a onda poče da kazuje ostatak pesme:

„On je bio sladak kao med, i svoju gospodaricu je tako dobro znao kao kći svoju majku. On nije nikada napuštao njeno krilo, već okolo skakućući čas ovde – čas onde, neprestano je cvrkutao svojoj gospodarići.“

Zatim se okrenu i Akvila je mogao da se zakune Jupiteru i Junoni da ga je pogledala tim svojim mrtvim, crnim očima.

„On sada ide u mračni podzemni svet...“

Taj mladić nije bio baš bistar, ali je imao novca.

* Preveo Mladen Atanasijević.

Zato je Urban, gatalac i zvezdočatac, čija se soba za gatanje nalazila u kući tik uz Servijev zid, rešio da mu dvostruko naplati.

„To će biti sto asa“, reče.

„Koliko?“

„Sto.“

„Za te pare mogu dva puta obilato ručati u krčmi *Kod sedam stubova*. Ili jahati najbolju kurvu u Rimu.“

„A ipak si došao kod mene, zar ne?“

„Da sam znao da će me ta poseta toliko koštati, sigurno bih sebi priuštio ostrige i neku zamašnu Galkinju.“

„Kurve iz Galije se loše jebu. Probaj Makedonke“, očin-ski ga posavetova Urban. „Vidi, Flavije... Nisi ovde u porodičnoj poseti, niti da bi ćeretao sa mnom o blagodetima našeg lepog grada. Ovde si da bi saznao budućnost.“

„I nije neka... ta budućnost.“

„Zvezde kažu da su tvoji kod kuće svi dobro i zdravo. To je najvažnije.“

„Ali ne вреди sto asa...“

„Sreća вреди mnogo više od para koje ćeš ostaviti ovde. Doduše... Otac ti nije baš najbolje. Mogao bi da ga posetiš na proleće. Već je zagazio u... ozbiljne godine.“

Mladić preneraženo pogleda u gatara.

„Moj otac? Bolestan?“

„Ništa ozbiljno. Kostobolja.“

„Tako zvezde kažu?“

„Tako. A zvezde ne greše, dobri moj Flavije.“

„Vrati mi moje pare, ti... jebeni prevarante!“

„Šta bulazniš, dečko?“

„Šta bulaznim? Moj otac je umro pre više od deset godina!“

Urban se nasmeši. Dodirnu prstima desne ruke kožni remen koji je nosio oko zgloba desne šake, pa reče:

„Ti u stvari ne znaš ko ti je pravi otac?“

„Moj pravi otac?“

Zavesa iza zabezeknutog pekarskog pomoćnika, koji je došao iz Masilije u Rim u vreme januarskih kalendi da okuša sreću i zaradi koji denarij, pomeri se. U sobu za gatanje stupi krupan čovek. Njegov porfirni plašt i kruto vojničko držanje odavali su oficira u pretorijanskoj gardi, lice na kome je nedostajalo jedno oko, desno, odavalo je veterana.

„Idi sad, Flavije...“, reče Urban.

„A novac?“, upita mladić.

„Novac si pametno potrošio“, odgovori mu umesto gataoca čovek u porfirnom plaštu.

Flavije ga osmotri samo na tren i odmah shvati da mu je vreme da pođe. Izašao je iz sobe poput lopova, sa mišlju koja će ga proganjati sledećih dana, nedelja i meseci. Sve dok na proleće ne ode kući i upita majku ko je njegov pravi otac. I gde je i šta radi taj bezimni starac koji pati od kostobolje.

Akvila sede za sto naspram Urbana.

„Salve, građanine Urbane.“

„Salve, prefekte. Šta mogu učiniti za tebe?“

„Kad sam prošli put bio kod tebe... I kada si mi čitao šta kažu zvezde... Rekao si mi da ima šanse... Da moja kći...“

„Šta?“

„Progleda.“

Urban oseti kako mu se dlanovi znoje. Trudio se da ne uhvati prefektov pogled koji je tekao iz tog jednog, crnog

i zlokobnog oka. Savršeno je bio svestan, i nije morao da pročita to u zvezdama, da je matori kopilan i cezarov pozdanik spreman da mu prereže grlo a da ne trepne ako slučajno dobije odgovor koji mu se ne sviđa. Akvila je bio poznat po surovosti, jedino njegovo „meko mesto“, znao je to dobro Urban, bila je njegova kći Cecilija. Šta da se radi, i Ahil je imao jedno takvo, na peti. Samo što Urban nije tako dobar strelac kao Paris iz Troje. A i da jeste, ne bi se usudio da se dohvati luka. Ostale su mu, dakle, samo zvezde. I njegova urođena slatkorečivost.

„Da. Tako kažu zvezde“, oprezno reče Urban, mereći svaku svoju reč precizno poput prodavca začina. „Postoje... šanse.“

„Sveštenici... kažu... Kažu da je to moje prokletstvo. Da su me bogovi kaznili jer sam bio neposlušan, jer ih nisam poštovao... Žrtvovao sam bika... Dao gomilu novca hramovima... Čak sam i sirotinju pomagao... Ali ništa. Ta... mrena... na njenim očima. Ostala je.“

„Sveštenici nemaju pojma.“

„A ti imaš?“

„Ja sam samo posrednik. Skromni tumač kretanja i promena na nebesima.“

„Ti si prevarant, Urbane.“

„Zvezde kažu...“

Akvila lupi šakom o sto.

„Zabole me kurac šta zvezde kažu! Dao bih ovo moje jedno zdravo oko samo kada bi njime mogla da gleda na svet! Noćas sam... isleđivao... jednog legionara, izdajnika, koji je pristupio Nazarećaninovoj sekti.“

„I?“

„Ništa. Kao i prošli i pretprošli put. Ni reč. Samo smo saznali ime kučke kojom se oženio. Koliko jutros će je već neko kupiti na pijaci robova.“

„Je li to jedini njegov greh?“

„Šta?“

„Pa to... što se oženio?“

„Cezar je zabranio venčanja dok traju ratovi.“

„Zašto?“

„Zašto? Zato što je oženjen čovek slab vojnik!“

„I ti si, gospodaru...“, zausti Urban oprezno.

„Šta?“

„Bio oženjen.“

„Pomeni moju ženu još jednom i to će biti poslednje što ćeš u životu učiniti.“

„Da, da... Razumem“, napravi se gatalac da nije čuo ovu pretnju. „I tog... nesrećnika od sinoć... venčao je isti sveštenik koji je venčao prethodnu trojicu?“

„Tako je. Isti kučkin sin.“

„Onda moraš da ga pronađeš, domine.“

„I šta će se onda desiti?“

„Rekao sam ti prošli put... Ako uhvatiš tog hrišćanskog sveštenika, učinićeš veliku uslugu bogovima. On kalja njihovo ime, vređa ih, unižava... I bogovi su ljuti zbog toga. Treba ga sprečiti da širi tu svoju... veru.“

„Učiniću to za bogove, Urbane.“

Zvezdočatac potvrdno klimnu glavom.

Akvila ustade; podsećao je na stoletni hrast što raste negde u Germaniji.

Urbanu ponovo počеше da se znoje dlanovi.

„Ako moja kći nakon toga ostane i dalje slepa, i ti ćeš, Urbane, spoznati kako je to živeti u mraku.“

„Ja sam samo tumač...“

Akvila se naže preko stola.

„Ako si me slagao, čitaču zvezda... Izvadiću ti oba oka i naterati te da ih pojedješ.“

Zavesa se pomeri i Urban ostade sam kada Akvila izađe iz sobe za gatanje.

Usta su mu bila suva. Pozvao je roba i naredio mu da donese malo vode sa limunom.

Zatim je opet krenuo da čita šta piše u zvezdama.

Ovoga puta u vezi s njegovom sopstvenom budućnošću.

„Čuo sam za tog... Valentina.“

Ove reči izgovara Decije, pretorijanac. Iako je dosta mlađi od njega, Akvila tog čoveka zna dovoljno dugo i s njim je prošao mnoge ratove. Baš kao i Akvila, Decije je veteran bitke kod Naisusa, bitke što je porodila ovaj i ovakav Rim i u kojoj je Akvila izgubio oko, ali zadobio poverenje i večnu zahvalnost svog vladara, koga su još zahvalniji građani Rima zbog te velike pobeđe nad varvarima prozvali Klaudije Gotski.

Da je Decije bio malo pametniji i malo manje sklon vinu i kocki, možda bi Akvila mogao čak i da ga nazove prijateljem. Ovako, on je samo njegov sapatnik i ortak u piću, svedok propasti pretorijanske garde dok se od nekadašnje elitne jedinice kadre da postavlja, smenjuje pa i ubija vladara srozavala na običan garnizon koji je brojao tri kohorte u samom Rimu i još nekoliko u obližnjim mestima, i u kojem su mogli da otaljavaju dane do penzije i ljudi poput Decija, što je u neka vremena ponosa i slave, odavno prošla za pretorijance, bilo apsolutno nezamislivo.

„Šta si čuo?“, upita Akvila sagovornika.

„Ništa posebno... Da je hrišćanski sveštenik, da obavlja tajna venčanja, prosto da prkosi. I da ga ti tražiš.“

„Dobro si čuo“, zaključio Akvila.

Već duže vreme Rimom kolaju glasine kako je u grad došao hrišćanski sveštenik po imenu Valentin – jedni kažu da je došao iz Grčke, drugi kažu iz Dardanije, treći govore o tome da je doplovio sa Sicilije na jednom brodu koji je prevezio žito, a neke priče govore u prilog tome da je rođen u Rimu i da nije došao sa strane. Po njima, hrišćanski sveštenik koji je tajno venčavao vojnike s njihovim izabranicama sin je ugledne patricijske porodice čiji su preci bili u ovom gradu još u vreme republike.

To je ujedno najviše mučilo Akvilu.

Jedno je uhvatiti i razapeti psa lutalicu, a sasvim drugo ako je taj pas okot nekog senatora, tribuna ili bogatog trgovca. Bludni i dokoni sin kome su dosadile pijanke, kurvanje i ostijsko vino pa je eto, čisto iz hira, odlučio da malo bude hrišćanin.

„Hoću živog da ga uhvatim...“, kaže pretorijanski prefekt dok ispija vino. „Da ga razapnem pored Apijskog drumu... Kao što je Kras razapeo Spartakove pobunjenike na putu od Rima do Kapue.“

„To je bilo baš surovo. Čak i za takvog kurvinog sina kakav je bio Marko Licinije Kras“, znalački zaključio čovek koji je sedeo preko puta njega.

„Ne može se biti previše surov, moj Decije.“

„Mislio sam na legionare koji su morali prvo da naprave tu gomilu krstova, a onda da na njih prikucaju hiljade robova... To mora da je bio naporan posao. Vojnikova dužnost je da se bori, ne da izigrava stolara...“

„Hoću da ga razapnem... čisto da vidim da li će da vaskrsne kao njegov bog.“

„Stvarno... Taj njihov bog je ozbiljna zajebancija. Kako neko može da veruje kako bi bog mogao biti neko ko bi dozvolio prvo da ga muče a onda ubiju? Naši rimski bogovi... Poput Marsa... Oni su ratnici... Moćni, snažni, nemilosrdni... Mislim... Mars nikad ne bi dozvolio da ga sjebe tamo neki namesnik u Judeji.“

„Čuo sam da se ubio.“

„Ko? Mars?“

Akvila pogleda u Decijevo lice, koje je odavalo pomalo slaboumnog čoveka. Bilo ih je mnogo takvih pod cezarovom zastavom. Ljudi koje nije odlikovala izdašna pamet, ali su znali kad, gde i prema kome da zamahnu gladijusom ili kopljem. To je možda bilo dovoljno za legiju, ali za produhovljene razgovore o istoriji i veri baš i nije. Akvila pomisli da je rimska religija, sa svojom zbirštinom bogova i apsurdnim ritualima koji podrazumevaju jednako žrtvovanje životinja i ljudi, i napravljena upravo za one kao što je Decije. On nije postavljao pitanja o bogovima i njihovoj prirodi, samo je sledio ono što su mu nalagali sveštenici, gledajući da ne povredi nepisani kodeks *mos maiorum** i njemu slične rimske tradicije koje je neko, ko zna zašto, ustanovio pre mnogo godina a Rimljani ih slepo prihvatili i držali ih se manje ili više fanatično, zavisno od toga kome od bogova, kako i koliko želiš da se umiliš. Decijeva vera u bogove svakako nije bila od ove prve vrste, jer njegov se fanatizam iscrpljivao u žrtvovanju kože ili nekog sitnijeg živinčeta. Za veću božju milost bila

* U slobodnom prevodu „običaj predaka“.

je potrebna i veća svota novca, koju su sebi mogli da priušte samo kučkini sinovi koji su živeli u vilama i govorili o sebi kao o „pravim Rimljanima“. Stara rimska vera bila je, priznavao je nevoljno sebi Akvila, stvar statusa.

„Ne...“, reče Akvila na kraju. „Namesnik. Prokurator Judeje.“

„Pontije Pilat?“

„On.“

„Ubio se? A zašto?“

„Ne znam... Možda... Možda zato što ga je grizla savest jer je ubio Boga?“

Decije se zamisli. Onaj tupi izraz mu i dalje nije silazio s lica.

Akvila otpljunu u stranu, pa otpi malo vina. Zureći u neku nevidljivu tačku pred sobom, on samo prezrivo reče:

„Pička...“

„Ko?“, upita Decije.

„Rekao sam ti... Prokurator...“

Utom u krčmu udoše dva razdragana i vidno pijana čoveka. Akvila prepoznade starijeg među njima. Bio je to Kvartil Raspikuća. Živopisni nadimak je dobio zbog činjenice da je kao bogati naslednik bogatog oca i još bogatijeg dede uspeo da spiska sve do poslednjeg asa. Sada se bavi manje-više legalnom trgovinom svim i svačim. Akvila ga je više puta spasao zatvora, pa i gorih stvari, a ovaj mu je te usluge vraćao nabavljajući mu razne potrepštine. U poslednje vreme one su se svodile na knjige koje je redovno čitao kćerki. S vremenom, zahvaljujući Kvartilovim nabavkama, uspeo je da stvori kućnu biblioteku na kojoj bi mu pozavideli i neki bogatiji stanovnici Večnog grada.

Kvartil priđe njihovom stolu i učtivo se pozdravi. Njegov pratilac, mlad momak u tamnoj tunici, ne učini isto, već stade da se raspravlja sa krčmarom o stolu na koji ih je uputio.

Trudeći se da ne čuje mladićevo gorljivo ubeđivanje sa vlasnikom, Akvila odmah pređe na stvar.

„Želeo bih da mi nabaviš jednu knjigu... Nije za mene, za moju kćer... Kao što, uostalom, znaš.“

„Šta gospodar želi?“, bio je, kao i obično, snishodljiv trgovac. Iako pretorijanci nisu bili tako moćni i uticajni kao nekad, nije bilo loše nekog od njih imati na svojoj strani, čak i ako je u pitanju istrošeni veteran pred penzijom.

„Katul.“

„Katul? Tvoja ćerka baš voli Katula... Nabaviću, daj mi dva-tri dana.“

„Je l' to onaj bestidnik?“, iznenada se ubaci u njihov razgovor mladić, upravo završivši ubeđivanje sa krčmarom i izborivši se za sto koji je želeo.

Kvartil popreko pogleda svog pratioca, dajući mu očima znak da produži dalje.

„Bestidnik?“, bio je iznenađen Akvila. „Ne, on je...“

„Znam ja ko je Katul, *starče*“, razdragano se zakikota mladić.

„Tite...“, oslovi ga Kvartil diskretno imenom. „Idi sedi za sto, brzo ću ja.“

„Nisam ti ja rob pa da mi naređuješ šta da radim...“, pobuni se ovaj. A onda se okrenu ka masi.

„On je glumac“, objasni Kvartil snuždeno, sluteći da ovo možda neće izaći na dobro. „Malo je popio i...“

Tit tada krenu da recituje, kao u pozorištu, a publika mu je bila cela krčma.

„Jebaću vas ja u dupe, pušićete moju karu, ti što voliš guzne rupe i ti, iskusni kurvaru!“

Masa poče da se smeje, što Titu podiže samopouzdanje i on još glasnije stade da deklamuje manje poznate stihove velikog pesnika:

„Iz mojih stihica što ne znaju za sram, zaključili ste da bestidan sam i sâm. Da čedan bude od pesnika se traži, Al' za stihice njegove to ne važi. Pesma ima duha i ima šmeka tek kad je lascivna, a ne čedna neka; kad može da uspali matorog čoveka koga lumbago muči i kinji – jer lako je kitu dići klinji!“

Ljudi u birtiji su tapšali i udarali čašama o sto, bodreći ga.

„Čitali ste neke pesme koje stvaram – o hiljadu su poljubaca one i na misô da muško nisam vas gone. Fafaćete mi, u dupe ću da vas karam!“*

Svi su to jasno videli, naročito Kvartil, koji je stajao samo na korak od glumca. I svima je to što je usledilo za tili čas izbrisalo osmehe sa lica. Akvila je ustao, lagano, bez reči, skoro bez zvuka. Izvukao je kuhinjski nož zaboden u hleb na stolu i smestio ga Titu u vrat. Ovaj je samo zakrkljao, progutavši tako poslednje ostatke Katulovih stihova i ovozemnog života, a onda se srušio na pod krčme, u trenutku kada je Akvila povukao sečivo nazad i odložio ga na sto kraj vekne hleba.

„Ja nisam starac...“, procedi Akvila. „Ti... niskorodna pizdo.“

U krčmi nastade tajac. Svi su gledali u Akvilu, jedino je Kvartil, prestravljen, buljio u glumca koji je izdisao na podu u lokvi krvi.

* Preveo Goran Maričić.

„Napao me je...“, reče Akvila. „Svi ste videli. Ubio sam ga u samoodbrani. Svi ste videli. Je li tako?“

Zatim se okrenu ka krčmaru.

„Ti... Krčmaru? Je li tako?“

Ovaj klimnu glavom.

„A ti?“, upita Akvila gosta za susednim stolom.

Ovaj takođe klimnu glavom.

Na kraju se okrete ka Kvartilu.

„I ti si video da me napao.“

„Jesam, domine“, uzvрати ovaj.

„Nabavi mi tu knjigu...“

„Hoću, domine.“

Akvila sede nazad za sto i prihvati se vina.

Decije baci pogled na pod, pa kad vide da je glumac mrtav, nastavi sa jelom.

Lagano, krčma se ispuni žamorom. Dvojica robova koja su došla iz kuhinje uzela su glumčevo telo i iznela ga napolje. Kuvarica je donela vedro s vodom i počela krpom da briše krv s poda. Kvartil je zauzeo svoje mesto za stolom u uglu i naručio pečenu patku.

Na ulaznim vratima krčme, tačno ispod natpisa ITIS FORAX RIXATIS*, pojaviše se dva mlada pretorijanca.

Jedan ostade na vratima odmeravajući prisutne, među kojima nije bilo nijednog koji se usuđivao da uzvрати pogled.

Drugi je prišao Akvilinom stolu i salutirao.

„Prefekte Akvila, uhvatili smo ga“, reče.

„Koga?“

„Onog hrišćanskog sveštenika... Valentina.“

* Lat.: Tucite se napolju.

* * *

Čovek koji je klečao pred njim na hladnom podu tamnice, golih, ranjavih kolena, ruku okovanih gvožđem, u jednostavnoj gradskoj odeždi koja nije mnogo govorila o njegovom statusu, bio je neobično lep. Akvila se začudio što je prvo to primetio kod njega pošto nikad, za razliku od mnogih svojih kolega i prijatelja, nije preferirao isti pol; za njega su ljubav i sve što uz nju ide bile stvari koje se dešavaju između muškarca i žene. Ali morao je priznati da je Valentin bio veoma naočit čovek i da zbog toga nije mogao da mu odredi godine. Mogao je imati dvadeset i pet ili biti deceniju stariji. Nije očekivao da njegov neprijatelj tako izgleda. O hrišćanima se govorilo da su Hadov okot, da se hrane sopstvenom decom, da su poslani da kao neka pošast ili opaka bolest iskušavaju carstvo i cara lično. I da zbog toga zaslužuju najstrožu moguću kaznu. Ovaj momak koji je klečao pred njim otišao je dalje, zadirao je u svetu zajednicu braka koja je bila definisana zakonima i običajima još od vremena kada su Romul i Rem odlučili da im je dosta majčine sise, pa su napustili vučicu što ih je odgajila i osnovali Večni grad.

Valentinovo sagrašenje bilo je, dakle, veliko i neoprostivo. I kao takvo, jedina kazna kao mogući ishod bila je smrt. Ali pre nego što ga njome nagradi, Akvila želi da čuje šta taj čovek ima da kaže. Ne zbog zakona i običaja, već, pre svega, iz čiste radoznalosti.

„Ti si stranac?“, upita. „Grk?“

„Ne, nisam“, odgovori Valentin.

„Rimljanin si?“

„Nisam ni to.“

„Koji si kurac, onda?“

„Ja sam tvoj prijatelj, Gneju Domicije...“

„Moj prijatelj? Ti?“

„Da nisam, kako bih znao tvoje ime?“

„Mnogi u Rimu znaju moje ime.“

„To je zato što te se plaše.“

„O da, tako je, sinko...“

„Voliš da te se plaše?“

„Hm... Vidi, dečko. Ti očigledno nisi shvatio osnovna pravila ovog našeg razgovora. Ja postavljam pitanja, ti odgovaraš. Jasno? Ili želiš da moj čovek Decije počne da ti postavlja pitanja žaračem?“

„U redu...“, reče Valentin tako smirenim glasom da ne samo da je zbunio starog prefekta već je ovog ta mirnoća pomalo uznemirila. „Pitaj.“

Akvila se nasmeši, neubedljivo; oklevao je, ne mogavši da shvati zašto. Čovek pred njim bio je sputan lancima, na kolenima, u ritama, uskoro će mu prerezati grlo ili ga baciti u arenu. Čega tu ima što ga tako obespekujava?

„Znaš, da si samo išao rimskim ulicama i propovedao tu svoju... veru... Da si samo srao o Nazarećaninu i tome kako je on nekakav mesija... Smatrali bi te za još jednog ludaka. Naredio bih da te prebiju i proteraju. Ali ti... Ti si, sinko, venčavao ljude. Jesi li svestan zločina koji si počinio?“

„Ako je zločin spojiti u svetu zajednicu dvoje ljudi koji se vole, onda sam ja najverovatnije najveći zločinac koga je grad Rim video.“

„O, pa nemoj da daješ toliko sebi na značaju... Imao je Rim u svojoj istoriji veće ludake i veće zlikovce... Neki od njih su bili i carevi.“

„Dobro mi je to poznato.“

„Siguran sam da jeste. Vi hrišćani stalno nešto serete po vlasti i caru lično. Zato tako često ostajete bez glave na ramenima.“

„Ne misliš da je i to precenjeno?“

„Šta?“

„Glava. Na ramenima.“

Akvila se ponovo osmehnu, ali to ne odagna čudan nemir koji mu se ugnezdio u dnu stomaka.

„U samom središtu te vaše... vere... jeste *čudo*, je li tako?“

„Tako je.“

„Čovek koji je vaskrsao iz mrtvih. Ubogi drvodelja što je pobedio smrt?“

„Baš tako.“

„Niko nije jači od smrti, hrišćanine...“, zareža prefekt oporim glasom. „Veruj mi. Dovoljno puta sam je pogledao u oči.“

„Znam da jesi, Gneju... Ali da li si ikad pokušao...“

„Šta?“

„Da je pobediš?“

Prefekt se već osećao dosta nelagodno kako je ovaj razgovor odmicao. Zbunjivala ga je ta Valentinova smirenost. To nije bio odraz fanatizma koji su Rimljani olako pripisivali hrišćanima, već nešto drugo. Nešto što je Akvila naslućivao, ali se nije usuđivao da do kraja definiše. Jer upravo u tom smirenju nije mogao da se takmiči s njim. U svemu ostalom je bio nadmoćniji, naročito u stvarima koje su se ticale života i smrti.

„Vidi... Pustiću te“, reče oprezno. „Ali pod jednim uslovom. Ako sada za mene, ovde, učiniš neko čudo.“

Valentin se samo nasmeja, iskreno, prostodušno.

Akvilu ponovo zabole nešto u dnu stomaka.

„Čuda ne čine ljudi, nego Gospod“, reče sveštenik kao da se obraća malom detetu. „Kada on hoće i kada misli da je vreme. I kad ljudi to zasluže.“

„Znači, ne možeš da načiniš čudo?“

„Rekao sam ti... Nisam ja onaj koji ih stvara. Već Onaj kome služim.“

„Surov je taj tvoj bog, Valentine... Pustiće svog miljenika da pati i umre jer je previše tašt da mu pomogne.“

„O, ne brini za čudo, orle*... Čudo će se desiti. Samo u vreme i na mestu gde ga najmanje očekuješ.“

„Je li?“

„Tako stoje stvari sa čudima.“

„A ja ću ti reći kako stoje stvari sa tobom. Tvoj život ne vredi ni bakrenjaka.“

„Nikad nije ni vredeo.“

„He... Kurčenjem samo odlažeš neumitni kraj. A kakav će biti taj kraj, najviše zavisi od mene. Mogu da naredim ovim mojim ubicama da te živog oderu. Mogu da te bace zverima. Mogu da te iseku na komade, kao svinju. Ali opet... Pošto nisi ni lopov, ni drumski razbojnik, ni ubica... Niti si jebao senatorsku ženu... Mučiti te zato što si budala koja veruje u nepostojeće stvari čisto je gubljenje vremena. Dakle, pomoli se tom svom bogu poslednji put.“

„Hoću... Ali pre toga...“

Valentin otvori šaku i Akvila spazi da je u njoj sasušeni cvet sa sedam žutih latica. Na Valenitnovom tamnom dlanu cvet je podsećao na zlatnu mrlju.

* Lat.: *Aquila* – orao.

„Šta ti je to?“ , upita Akvila.

„Žuti šafran.“

„Šafran?“

„Da... To je poklon.“

„Poklon? Za koga?“

„Za jednu devojku.“

„E pa, bojim se, svešteniče, da ga neće dobiti.“

„To ne zavisi ni od tebe ni od mene.“

„Je li? A od koga zavisi? Opet od tvog jevrejskog Boga?“

Valentin ne reče ništa.

Akvila oseti olakšanje što je ovaj razgovor konačno završen i lupi kabastom šakom o drvena vrata tamnice. S druge strane mu ih otvori jedan od čuvara.

Akvila krenu pa zastade.

„Dajte mu...“, obrati se Deciju. „Dajte mu čistu smrt.“

„Razumem, prefekte“, uzvratila ovaj.

Akvila izađe iz tamnice.

Valentin je neko vreme zurio u svoj dlan i cvet na njemu, a onda podiže glavu i pogleda u Deciju.

„Vojniče... Kako ti je supruga?“

„Noseća je.“

„Drago mi je da to čujem.“

„Mogu li nešto da učinim za tebe, gospodaru?“ , oprežno upita Decije.

„Treba mi voštana pločica. I stilus. Hoću da napišem pismo.“

„Dobićeš.“

„Znaš li gde stanuje prefekt Akvila?“

„Znam.“

Valentin podiže šaku da pretorijanac bolje vidi cvet.

„Odnećeš ovo zajedno sa pismom njegovoj kući.“

„To je za njega?“, upita Decije.

„Ne.“

Valentin se kratko zamisli, pa reče:

„To je za njegovu kćer.“

Kraj prozora sedi Cecilija Domicija Prima, šaka blago položenih na gola kolena. Zora sviće iznad Večnog grada i ona gleda u meki purpur što se razliva po zidinama i krovovima Rima.

Zora sviće iznad Marsovih polja, koja preseca Tibar. Zora sviće iznad Kapitola i Viminala i iznad Apijevoj akvedukta. Zora sviće bogatima i siromašnima, robovima i oslobođencima, gladijatorima koji čekaju u ludusima* da ubiju ili budu ubijeni, umornim stražarima što bde na visokim kulama, trgovcima koji na pijaci prodaju svežu ribu i školjke, vestalkama u hramovima, klesarima pogrebnih spomenika, carskom glasniku što na štapu nosi pero, praljama, kurvama i lopovima...

Zora sviće...

Mrtvom legionaru.

Njegovom mučitelju.

Čitaču zvezda.

Pretorijancu koji je potajni hrišćanin.

Plebejcu koji je proćerdao porodično imanje.

I lošem glumcu koga je sinoć neko izbo nožem u krčmi

Kod sedam stubova...

Urbs Aeterna se budi.

* Škola za gladijatore.